

ЗЕМУНСКИ ГЛАСНИК.

Земунски Гласник излази Недељом у јутру. Цена му је годишња 5 форинти у банкнотама заједно с поштарином или достављањем у кућу. За предбројнице у Србији стане лист овај дукат цесарски с поштарином. За Босну, Херцеговину и Стару Србију 60 гроша турских, ван турске поштарине, коју предбројници сами имају плаћати.

Број 2.

Предмату на Земунски Гласник прима из Аустрије Сопронова печатња у Земуну, из Београда и унутрашње Србије г. Велимир Валожкић у Београду. Предбројници из Босне, Херцеговине и Старе Србије предброје се у плаћеним писмима код управе вилајетске печатње у Сарајеву. Без новаца никакве се не уважавају наручбине.

Наш занатлијски сталож.

Од свију промена законских у новије доба, ни једна није толиког утицаја имала на друштвено-економско стање варошана у нашим крајевима као занатлијски закон. Овај је преокренуо све досадашње појмове о занатлијској и трговачкој радњи. Истина, закон тај издат је на основу нових друштвено-економских начела, која прописују потпуну слободу људскоме раду и то са свим противно појмовима што их из средњег века наследио; али закон је тај изазвао промене, што веома дубоко задиру у друштвено-економску страну. За доказ томе ваља да наведемо само реална права занатлијска, што су скопчана са појединим непокретностима. Кућу једну на пример, што су је на годину две пре нег што је изишао речени закон, ценили на 25.000 форината, после две три године нису је ценили ни у пола толико.

Али не само да су појединци претрпели оваке штете у своме иметку, него је закон тај и друге занатлије у њиховоме стању потресао. Пређашње јеснафско устројство чуваше их од прекомерне конкуренције, јер мајсторско право беше повластица противу ње. Да су се наше занатлије тим правом својим користили колико су више могли, сведочи нам сила препрека што их на пут стављаху тада готово свакоме калфи, кад је хтео да се вади за мајстора. Последице отуда беху, што се занатлијска радња у опште уназирила, и што многи немогаху својом способношћу да се користе. Но ово благовање негдашњих мајстора укиде нов закон о занатима, што је људскоме раду и вредноћи природну слободу и право повратио. Законодавцу поглавита је намера би-

ла, да се занати унапреде и да процветају. Осам година протекоше, откако закон тај постоји, па видимо ли, да је своје лепе цели постигао?

За ово време неимадосмо прилике да опазимо како занат истински напредује. Његове творевине нити су боље по каквоћи нити им је конкуренција оборила цене. А видимо и у броју да тих занатлијских творевина нема више него што је пре било. Шта више, видимо још и то да туђинска конкуренција, то јест горњих места, што су у радности далеко напреднија, све већма узимље мах у нашим крајевима. До сада дакле последице новог закона небеху занатима ни од какве фајде а овамо дубоко задираху у материјално стање занатлија наших. Они се додуше сада много више труде него пре, но резултати тога труда њихова ништа неприносе томе да се занати усаврше, него су још узрок толиким кубурама, с којима наше занатлије морају да се боре. Прва и најглавнија тешкоћа та је, што су одношаји мајстора према радницима својим са свим поремѣени. Доброме и ваљаноме раднику није нужда да своју вештоћу у хатар другоме посвећује. Мало пиеманце са жигом од неколико крајцара довољно је, од калфе да постане мајстор, и да отвори своју сопствену радњу. Сад када ту своју цель постигне, настане и за њ она иста кубура, под којом је његов пређашњи мајстор стењао, а од ваљаног радника постане мајсторчић што једнако кубури.

Има ту још и других штетних последица што се појавише усљед реченог закона. Начело о индивидуалној слободи, што је извор закоцу о занатима, изазвало је у радницима сасвим друге појмове о своме сталожу. Кад су видели да само до њих стоји па да од зависних радника постану господари за се, јако

ослаби дисциплина. — Неста оне негдашње послушности, реда и труда, неста дакле и услова што су нужни једно да се радници у своме послу усаврше, а друго, што су основица да се материјално стање мајсторско унапреди. Треба само имати посла са нашим занатлијама, па би се уверили, како они са својим калфама па и са самим шегртима кубуре. Много је патњама занатлијским допринело и то, што су сада пољацијске наредбе у обзиру на гостионице јако попустиле. Рад занатлијски изискује поглавито и телесну снагу. А онај, који до по ноћи у механи седи или из једне у другу тумара, не може да неослаби, што му смета да врши своја посла. То је сад само један од многих момената, што у том виду наведосмо, а да не спомињемо моралне губитке такога живота.

Ово је верна слика садашњег занатлијског стања у нашим крајевима, што нам је занатлије сами износе кад се с њима у разговор упустимо о таким стварима. А сваки ће им онај за право дати, који је имао прилику, или управо неприлику, да са њима имаде посла, па и ако им неodobри, да је свему томе крив нов занатлијски закон. Велики део тих неповољних појава ваља да потражимо у садашњим у опште друштвено-економским па и политичким приликама, као у прелазном времену, где се све на ново ствара, и други се склоп друштвено-економског стања спрема.

Речени закон важи и за трговце. Но ту се опажају добре последице, како у опште тако и у појединце. Имаћемо прилике да и о томе своје опаске саопштимо, а овај пут ћемо само да испитујемо даље узроке тужби занатлијској, као и средстава којима би се тој незгоди докочило.

(Наставиће се.)

ДОМАЋЕ И СТРАНЕ ВЕСТИ.

Земун. Јављено је у кратко, да су закључци Карловачког црквеног сабора од Њ. В. пресветлог цара нашег потврђени. Већи листови српски донесоше сав тај закон од речи до речи, а ми се ограничавамо пак на оне његове одредбе, што се односе на општину. Уз то ћемо само још да саопшtimo оно, што говори о плати и награди свештеничкој.

Биће прилике да прозборимо коју о том устројству, кад се закон тај обнародује и у живот ступи, премда, као што чујемо, потврђен је и за војену Крајину и разаслат граничарским властима и већ је дошао и нашем маџистрату. Нисмо дознали, кад ће овде да се обнародује, но по свој прилици ступиће од нове године у живот, те ће морати скорим нужне припреме да се учине.

Ево како гласи речени закон у обзиру на црквено-општинско устројство:

II. О грчко-источним местним црквеним општинама.

A. Општа одређења.

§ 1. Грчко-источну месну црквену општину сачињава заједница свештеника, породица и појединих особа грчко-источне вере, у одређеном одсеку једном или више места на ту целу здружених, да се о користима и потребама своје цркве и школе старају.

§ 2. У једном месту има постојати само једна црквена општина, ма и више цркви и парохија било, но више особито мањих места, могу једну црквену општину сачињавати.

§ 3. Промене у границама постојећих црквених општина, као и образовање нових самосталних, могу се изрећи само од епархијалне конвисторије. Конвисторија ће имати у сва случаја дотичне стране преслушати, а о учињеној промени извести надлежну политичну власт знања ради.

§ 4. За новообразовање општине иште се, да се пред епарх. конвисториом покажу средства за издржавање цркве и школе довољна. Образовању нових самосталних општина не треба на пут ставити, ако то иначе не би пречило, да стара општина и у напредак опстати може.

§ 5. С нова образујућа се општина, ако се буде од већ постојеће одцепила, губи права на црквено и школско имање, које је до онда заједнички уживала. Имање то има остати нераздељено, изузимајући случај добровољне погодбе, и својине фондације, која је њој изрично намењена била.

§ 6. Сваки посљедовац грчко-источне цркве, који у општини 6 седмица са намером сталног останка пребива, постаје чланом црквене општине, кад дотичном парохијом достојерно покаже, да је грчко-источне вере. Таквог има парох пријавити одма у првој идућој седници местном црквеном одбору.

§ 7. Сваки посљедовац грчко-источне вере има на црквене и школске потребе, па и парохијал у овој црквеној општини прилагати, у којој стално живи. Црквена ће пак општина прилоге те и са обзиром на цело друго имање разрезати.

§ 8. За обављање општинских црквено-школских послова постоје у општина два органа: местна црквена скупштина, и местни црквени одбор.

§ 9. Местна црквена скупштина, ваступиштво и контрола местног црквеног одбора.

§ 10. Местни је црквени одбор старешинство општинско, које општину представља у извањским одношајима, и управља непосредно делима општинским, изузимајући она, која парохиу као таквом пристоје.

B. Местна црквена општина.

§ 11. Местну црквену општину сачињава извештни број општинара.

§ 12. Број скупштинара одређења се по величини душа општинских, но тако, да су у општини, гди више од 50 бирача нема, сви скупштинари; даље пак у општини која до 2000 душа броји, имају бити 30 скупштинара; од преко 2000 до 4000, 60; од преко 4000 до 6000, 90; а у општини, која је преко 6000 душа јака, 120 скупштинара. Број овај не може се ни у каквом случају прекорачити.

§ 13. Бирачи су у општини сви општинари мушки, који су прешли 24 годину живота свога, који одређене прилоге на подмирење црквено-школских потреба уредно доприносе, и не дугују на то за последњу годину. Искључени су напротив од права бирања они, који су због каквог злочинства осуђени, или тога ради под кањеном тужбом односно истрагом стоје, а к томе и они који имајући рачун о каквом општинском добру или заводу положити, такав за месец дана преко даног им рока нису положили.

§ 14. Избрани за скупштинара могу бити, означени у § 13. који 30 година имају, при чему се очекује, да ће се изабрати лица, која су на добром гласу и позната са своје црквене свести. Свештеници су већ по самом звању свом чланови месне скупштине.

§ 15. Дан бирања објављује се на 8 дана напред посредством пароха у цркви после свршене службе божије, а по околностима места и другим уобичајеним начином.

§ 16. Бирање бити има под председништвом председника скупштине и у присуству местног црквеног одбора, који јавно руководи бирање. Гласање обавља се следећим начином: а) Сваки бирач добија од председника, ненаписан лист хартије, у који уписује бар половину од оних који се за скупштинаре изабрати имају. б) Онај, који писати не зна, или изјавује их на записник, или их даје уписати у добивени листић чрез лица, која су од одбора на то одређена. в) Нико не сме већ написани листић са собом до куће донети. г) Председник позива по односном списку бирача сваког редом по имену, да сам лично преда гласове; које после председник са одбором прегледа и испитује.

— У четвртак беше имендан Њ. В. пресветле царице наше. Тим поводом беше у речени дан у овдашњој римокатоличкој цркви велика служба, на којој беху наш г. ђенерал барон Кшиж као и други војени и грађански званичници.

(За здружв о.) У Уторник држаће се главна скупштина наше економне задруге. Предмети већања биће: 1. Како да се даје под закуп оних 60 јутара земљишта од пашњака, што их је варошка општина реченој задруги на уживање уступила; 2. да ли да се обрати задруга на министарство ради обешање јој помоћи; 3. да се почиње са радом друштвеним и да се упишу нови чланови.

— Од неког времена било је више случајева да су путницима што с пароброда долазе ствари нестале. Прошле недеље тако нестале путнички сандук једноме нашем грађанину, што је дошао са пештанском лађом. Ствари су предате све на броју једноме факину да их преда трговчевом кочијашу, што је господара свога код станице чекао с колима. Од станице до трговчеве куће

нестане куфер. Почем се такви случајеви множе, препоручили би нашој полицији да већу пажњу поклони томе. Особито нам се чини да ваља пазити на носиоце што код пароброда раде. Неби с горега било да се тај посао само онима дозволи који на то имају исправу од власти.

— Из Београда пише нам дописник наш: Овом приликом могу вам јавити једну значајну новост. По наредби намесника биће састављена једна велика уставна комисија, која ће спремити пројекте за нове основне законе у нашој земљи. Ова ће комисија бити састављена из научних људи и свију грана управе државне, а у њој ће бити позвати и неки од знатнијих народних представника од последње скупштине. Комисија ова иekuпиће се у Београду најдаље до месец дана од прилике до 6. Децембра. Народна скупштина, којој ће ови нови предлози на претрес и потврду поднети — сазваће се одмах на пролеће. Ова радња даје нам доказа да данашња влада озбиљски мисли да ради о срећи и напретку наше отаџбине. — Знам да ће вам мило бити кад вам јавим, да је Стојан Бошковић дојакосњи професор у гимназији београдској, постављен за првог секретара у министарству извањских послова. На његово опет место за професора у гимназији београдској долази професор полугимназије А. Васиљевић. Г. Васиљевић ће на сву прилику бити и хонорарни професор филозофије у великој школи. Милан Кујунџић пак, бивши професор филозофије добио је место секретара у министарству унутрашњих дела. Према досадашњем раду и свашњој г. Кујунџића не верујемо да је баш тако жељно примио ново звање за које се није ни спремао. И незнамо какви су то морали бити узроци због којих као није могао бити професор у воликој школи?! Него овај случај није баш првина. Та код нас бар има их и одвише, који су спремни за једно а морају да раде чак нешто треће. — Гершић је отпочео своја предавања, а „Застава“ је дозвољен прелаз у Србији. Скорим ће се овде покренути нов политични лист „Јединство“, који ће уређивати Ст. Бошковић. Излази ће сваки дан. — Г. Мил. Јанковић враћа у Србију услед телеграфска позива одавде.

— Прекосутра у Угорник отвориће се седница делегације, и то ове године у Пешти. Угарски чла-

нови држе седнице у музејској дворани, а бечки у дворани Академије. Јављено је да у делегацију избрани угарски чланови од левице нехтедоше да се тог посланства приме, те је сабор друге на њихово место изабрао. То чинише и неки централисте бечког „рајхерата“ као што је Шмерлинг, Скин и други, па и тамо морали су друге да бирају. Бечлије учинише то с тога, што нехтедоше да иду у Пенту, јер се, веле, тиме јединство монархије руши.

— У Паризу, као и у целој Француској, влада велика узрујаност с тога, што влада забрањује да се скупе прилози за споменик негдашњем републиканском депутирцу Бодену, што је 20 Новембра 1851. у борби против тадашњег председника републике а садашњег цара Наполеона погинуо.

— У Мадриду изишла је прокламација чувенога слободњачког вође Олозаге и његове странке на шпански народ. У тој прокламацији пре поручују монархију са републиканским установама. — Од више кандидата на престо именују се сад још: принц Хохенцолерски, брат влашкоме кнезу Карлу.

НАРОДНА ПРИВРЕДА.

Беч, 9. Новембра. (Телеграм.) Банатска пшеница у Бечу : 86 87-фунт. по 4.65—75; шеница у Буру : моришка 87-фунт. по 4.65, столно-београдске 87 88-фунт. по 4.60. Словачка раж у Бечу : 80-фунт. по 3.60—65. Шопрошки јечам у Бечу : 71-фунт. по 3.20—25 за готово. Угарска зоб (грановито) 43-фунт. 1.86, 50-фунт. 2.20. — Промета у шеници беше 20.000 мерова.

Стање воде Саве.

Код Земуна :

У Суботу 8. Новембра : 5 ст. 5 пал. над нул. Суво.
„ Недељу 9. Новембра : 5 ст. 3 пал. над нул. Суво.

Код Митровице :

У Суботу 8. Новембра : 7 ст. 2 пал. над нул. Суво.
„ Недељу 9. Новембра : 6 ст. 5 пал. над нул. Снег.

Код Сиска :

У Суботу 8. Новембра : 2 ст. 6 пал. над нул. Суво.
„ Недељу 9. Новембра : 2 ст. 4 пал. над нул. Суво.

Земун. Изишао је нови пловни ред парних путничких лађа на Дунаву, који почиње у Среду 13. Новембра. По томе пловиће лађе из Пеште за Земун одсад само дваред за недељу дана, Средом и Суботом, а из Земуна за Пенту Понедељником и Четвртком у 8 часова у јутру. Друге промене нема, осим што ће одсад од Оршаве лађе Недељом у јутру да полазе; од Београда пак за Базијон Четвртком и Суботом по доласку месне лађе из Земуна.

Земун. Ове недеље прођоше ове просте терте лађе савушће за Сисак: Лађа браће Лео-

полда, товарена у Тиси са 6000 мерова јечма; лађа Андора Ковача, товарена у Тиси са 6000 мерова јечма; лађица Андреје Рихтера, товарена у Тиси са 500 мерова јечма; лађа Алек. Вајса, товарена у Тиси са 4000 мерова кукуруза; лађа Михајла Пајлића, товарена у Сегедину са 6000 мерова жита; лађа Мартона Часара, товарена у Бечеју са 6500 мерова јечма; лађа Ертега и Жоте-ра, товарена у Сегедину са 5300 мерова јечма; лађа Капош Ференца, товарена са 6000 мерова јечма; лађа Крик и Брајтнера, товарена у Тиси са 5450 мерова јечма; лађа Хермана Херцведа из Бечкереча, товарена са 6700 мерова јечма; лађа Шаидора Вукова из Бечкереча, товарена са 5000 мерова јечма. Ова последња лађа опредељена је за Топчидер.

Панчево, 8. Новембра. (о. д.)

У радњи са храном доста је тишина, јер сељаци, који су пуни новаца не доносе робе, и ако се овде кукуруз скупо плаћа. Жито као што је познато кварно је а и јечам није најбоље каквоће, зоби пак мало и има. Нећу да вам јављам за цену ових, јер су само номиналне, а кукуруз у класу плаћа се овде по 3 до 3.20 осамдесет ока, и то овде у Панчеву, у селу пак 20 новчића ниже. Осамдесет ока кукуруза у зрну плаћају по 2.90—3 форинта. Сељаци не доносе кукуруз једно што немају пужде а друго што чекају бољу цену. Шпекуланти мишљаху, да ће сељаци зато што немају где да сместе толики плод морати да продају, по ови измислише друго сретство. Од снопља кукурузовине направише као неке стаје, насуше унутра кукуруз па одозго покрише опет таким снопљем. Прича ми један трговац из Бечкереча да је и у тамошњој околини за чудо добро родило. Као знаменитост пађено је једно разгранато кукурузно стабло, на коме беше 30 класова (?), па цело су ископали и однели у пештански музеј за знак ванредне плодности ове године.

Да вам јавим и о новим насеобинама. Прекко Дунава код Сурдука подиже се сад село под именом Албрехтедорф. То ће село имати око 300 домова, насељеници су Немци и Маџари. Места за цркву, општински дом, школу, гробље као и за механу већ су измерена. И на подизању сипова јако се ту ради. Албрехтедорф подиже се баш на оном месту где је Дунавац био, што је Дунав свезивао са Тамисом, и по коме пловише теретне житарице, што износише производе из дванајест околних села. Сад је тај Дунавац зарођен, јер држава нехтеде да троши да се регулише, остављајући то насељеницима, који такође нехтедоше то да учине и заронише тај добри водни пут с одобрењем власти. Више

њих трговаца из оближњих села предадоше с тога тужбу рејиментској власти, но добише одговор, да речени Дунавац није више од потребе, почем ће се скорим туда железничка пруга повући, која ће бити сигурније и боље транспортско сретство. Али та господа заборавише једно на конкуренцију, друго, да јефтини водени пут што га је природа створила с ничим се неможе заменити.

Београд, 8. Новембра. (о. д.)

Дуђанска радња још је жива, као што то бива сваке године у ово доба, кад паланчани набављају своје зимске потребе. Брашњари туже се на силну странску конкуренцију у њиховој струци. А зацело је штета а и срамота што се толико брашна уноси у Србију. Време би било, да се и у нас подузимачки дух нарочито на ту струку обрати. Наши млински производи не само што би ваљало да подмире домаће потребе, већ би ваљало да образују знатан износ. Ваља да се угледамо на суседну Угарску, где је млинска индустрија последњих десет година тако силна постала, да је сада већ екуда обвладала, па и у самој јужној Француској, где је досад млинска радност на највећем ступњу била. Док пештанска извешћа слабо што јављају о живој износној радњи са храном, тамошњи млинови не могу да одговоре толиким наручбинама чак до пролећа. Нашег жита страни купци ове године нетраже, јер је слабе каквоће, те није вредно да се износи. Али да је наше жито самлевено, нашло би му се прекуца. Она дружина трговаца, што је купила парни млин раскнеза Александра треба да предњачи у тој радњи, и велику ће заслугу себи стећи, ако почне на том пољу озбиљски да ради, већ стога, што ће и другим подузимачима моћи за углед да служи.

О житарској радњи ове недеље немам шта да вам јавим. Цене су само номиналне јер није ништа купљено. Товаре се два шлепа дунавског друштва за Пенту. — И производна радња беше слабија од прошле недеље. Само су коже нешто пролазиле, премда су овчије коже у опште занемарене биле. Овчије коже саланске пролазиле су по 25—26, сељачке 23—24, козије по 25—26, јагњеће по 20—21, јареће по 19—20, кавлаци по 13 до 14 гроша пар. Вуну нуде по 12 гр. оку, а масти је номинална цена 7 гр. али је још нема на пијаци. Сла-

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

60 ту има и лоја, кога цена по $7\frac{3}{4}$ —8 гроша. Воску и меду цена остаде иста, а орасима је један грош и четири паре, шишаркама пак $2\frac{1}{2}$ до 3 гроша. Шљива има доста на пијаци, цена им је 110—120 гроша товар, јер су слабије каквоће.

Небеше промена ни у мењачкој радњи. Монетама, банкама, као и меницама исти је течај као и пре, само имам да приметим, да су трговци, што купују сирове производе, тражили ситних рубаља за кусурање.

Јако се траже сада у Београду даске, цигле, цреп и дрва за огрев. Хват колубарских дрва, (која би требало да су осамнајест палаца дугачка, но сељаци их секу често много краће), плаћа се овде 15—18 цванцика.

Шабан. 5. Новембра. (о. д.) Месећ дана има од како вам нисам дао извешћа о стању овдашње пијаци. Није ништа ни било особеног да вам јавим, и лако ћу надокнадити оно, што сам пропустио, овим кратким прегледом радње у месецу Октобру. Целог овог месеца беше ту житарека радња посве слаба. Само у јечму и зоби било је приличног довоза и плаћало се по 53—54 гроша сто ока, а од прошле недеље плаћа се за те робе 55. Три шлепа што почеше да товаре концем Септембра могли су још првих дана Октобра да се напуне и одвуку. У течају истог месеца товариле су се и две просте лађе, а сад се товаре два шлепа, а четири друга се очекују да се наговаре. Све се то товарило са јечмом и зоби.

Са житом слабо се што радило, та се роба и не довози толико, а и што је има слабо налази узимаоца. Мачванско жито плаћало се по 62 гроша, али неће га нико, што је влажно те је квару изложено, па и по каквоћи својој није ове године за извоз. Много боље је јадранско и посавско, што се плаћа по 66—68 гроша сто ока.

Познато вам је како су рђаво прошли многи наши што износише шљиве. И сад се товари један шлеп са шљивама, које је робе ове године 54.000 бечких цената изнешено. Прошле недеље продата је једна партија од 30.000 ока по 120 гроша у магази, а ове недеље плаћа се та роба по 125 гроша сто ока. Има их још прилично на овдашњој пијаци, али имаоци недају шљиве радо по ту ниску цену.

Шишаркама се знатно подиже цена. Оне скочише од 250 на 265 гроша товар. Досад је изнешено 200.000 ока, а сада се товари један од мањих шлепова с том робом. — Ораси се плаћају по 100—105 гроша сто ока, а мед по 300 гроша.

Наше дућаније сад раде врло добро, као што нигда радили нису. Сељаци при свем том, што сила пољевено жито не пролази, ипак су пуни новаца. И како да нису кад су јечам и зоб тако велику цену достигли.

Друго ништа немам да јавим ни о трговини ни о општини. А за ваш лист чуо сам ово дана са више и то компетентних страна врло похвалну пресуду.

Списак. 6. Новембра. (о. д.) Житарска радња у овај час врло је жива, и још више би се радило, да немамо незгоде са жељезницом која сваки час обуставља примање робе. Отуда су знатне штете по трговину. Али још већа незгода је та, што је у нас надница преко сваке мере скупа, па их нема ни довољно, те се нагомилавају послови тако, да се не зна куд ни камо.

За Трст одвезло се највише зоби, но цене су при свем том врло слабе, бечка цента по 3.20—35. Тражи се и кукуруз старе робе, који плаћају по 2.75 у наш колодвор стављен. Жито слабо се тражи, а ту има доста и кварне, угрјине робе, па се мора добро пазити при куповању. Житу је цена 3.77 до 4.80 од вагана. Од нове године

наплатиће се овде од доношене и преношене хране један новчић од цента у име калдрме. Отуда ће више од 20.000 форината бити прихода варошкој каси.

Сутра је у Пешти лицитација ради грађења жељезница од Карловца до Реке. Конкурената биће доста, биће их и из наших крајева. Рок је три године, за које време цела пруга готова бити мора. Но кад ће се градити она жељезница, што ће нас да веже са Сремом, Банатом и Србијом, то још нико не зна.

Дрва се јако траже, но слабо их има и овде. Цене су тако скупе, да ретко ко памти. Јако се траже се и лађе, које би носиле дрва у Земун, Панчево, Бечкерек и Бечеј. До Земуна ишту 2.50 кирију од хвата. То је нечувена кирија, која досад никад скупља од форинте не беше.

Сарајево. У званичним босанским новинама „Босна“ број 125, од 21. Октобра о. г. овај авијачки оглас о лицитацији шума у бањалучком санджаку читамо: „Забљеженијех дрвета храстовијех. У Дубрави 13.800, у Сактавици 3.517 и у Јаворову 1.308, свега 18.627 комада. Ова сума: осамнаест тисућа, шест стотина двадесет и седам комада храстовијех дрва налазе се у бањалучком санджаку на обали ријеке Окрине у горе споменутијем шумама. Ова ће се дрва или укупно или засебно продавати на јавној лицитацији, која ће се држати у идаре међлесу вилајетском у присуству шумскијех чиновника по старом календару 18. а по новом 30. Новембра ове године. Будући се ова дрва налазе непосредно на обали ријеке Окрине, то их је лако пријети на Саву и већином су удесна за дуге. Објава, која садржава услова ове продаје прилаже се уз овај лист, и пошто се сврши раслаће се; по да би свака времена о овој се продаји извјестио, предајемо ово јавности ради општега знања и управљања.“

Земун. (Званично.) У Недељу 3. о. м. у вече око 6 часова изгубљен је на путу од паровозне станице до куће г. Димитријадеса један ручни кофер, у коме се налазе мушке хаљине. Који тај кофер нађе и донесе га са садржином неповређеном г. Димитријадесу, томе ће исти господин десет форината награде дати.

— Сурчинска кумпанија обнародовала је, да се цедуље за Тврденвачку шуму ваде сваког Понедељника и Уторника, а дрва се посе из шуме Петком и Суботом.

Седмични преглед курса на бечкој берзи.

	4.	5.	6.	7.	8.	9.
Новембра.						
Дукат цесарски	5.51	5.50	5.51 ¹ / ₂	5.52	5.52	5.52 ¹ / ₂
Сребро	115.—	114.75	115.50	115.50	115.50	115.25
5% металици	58.10	58.25	58.20	58.20	58.45	58.75
Ови с кам. мај—новем.	58.90	58.90	59.—	59.10	59.10	59.25
5% народни вајам	63.63	65.60	62.60	63.50	63.70	63.80
Акције народне банке	829.—	822.—	827.—	871.—	883.—	885.—
„ кред. завода	222.80	224.40	226.80	428.70	237.50	233.80
Ловови 1860. године	87.60	88.80	87.90	87.60	88.30	88.40
Лондон	116.70	116.45	116.80	117.—	117.15	117.10

Пловидба местне лађе до 20. Новембра.

Из Земуна у Београд, у 8 сахата у јутру.
Из Београда у Земун, у 8 и по сахата у јутру.
Из Земуна у Београд и Панчево, у 9 сахата у јутру.
Из Панчева у Београд и Земун, у 1 сахат по подне.
Из Земуна у Београд, у 3 сахата после подне.
Из Београда у Земун, у 3 и по сахата после подне.

ОШТА РУБРИКА.

Уређиштво не одговара за чланке, који се печатају под овом рубриком.

(Приписано.)

„ИЗМИСЛИО.“

Ево, на основу пресуде судске, са чега сам пет месеци у тавници чамео, и за што сам ослобођен из недостатка доказа а не као невин:

1. Што сам 29. Маја 1868. после случаја састајао се са Младеном Ненадовићем: био сам пред Вел. Школом; видео где Младен брзим кораком к главној полицији иде; потражио к њему, у друшби са проф. А Чумићем, надајући се од њега, као од официра, што опширније о случају чути. Он је хитао, није хтео ни стати, и само је потврдио да је одиста кнез убијен. Г. Чумић сведочи је и заклео се, да сам му и пре и после разнетог гласа изгледао као човек, који ништа од свега тога знао није, као невин.

2. Што сам се са Симом Ненадовићем састајао. Моја је кућа преко пута од министарства унутрашњих послова. Силян се свет био стекао пред министарство. Врло је природно ако сам и ја, нарочито као сусед, у тој гомили био, нит' је моја кривица што се ту и Симва нашао. Нико не сведочи, да сам шивме што подоарливо говорио.

3. Што сам моме ђаку А. Ниличићу, који ме и сувише гласно по имену викнуо и безобразно за раме дринуо, рекао: „лакше“, као што то лепо и А. Ниличић сведочи.

4. Што сам признао да сам код мојих еродника Симе и Младена вимуе и пролетос у посете одлазио. Нико не сведочи да сам што противзаконно шивма приликом тих посета удашавао. На против, слушатељ влхова, Катарина Химел сведочи, да је она слушала, где се ми свагда о најобичнијим стварима разговарамо. Ни Сима, ни Младен, ни Паја Радовановић, ни његов брат Ђорђе, који су такође код прве двојице долазили, и не признају да су се икад и где, ца ни у ту, са мном о преврату разговарали: не признају они, који сами за себе и уајамно признају. Шта више, Паја Радовановић изразио се о мени овако: не само да нисмо пред њим о преврату говорили, већ једном, кад сам намерио био да план мој официру Митрићевићу у кући Симе и Младена саопштим, морао сам одустати од намере, јер је ту и Драгиша био, од кога смо се добро чували.

5. Што сам хтео, да са ђацима В. Школе, у име Уједињене Омладине а у срећу народну, обрадујем дружину једну, као огранак Уједињене Омладине, у цели, да се, служећи се законитим средствима, утиче на Велику народну скупуштину у смислу и духу слободе. Нарочито хтео сам молићи народ, да једном са свагда установи и узакони слободну штампу и одговорност министарску. — Од 7—8 сведока, који су против мене овде сведочили, ни један не наводи ништа што се са горњим слагало не би. Главни је овде то, што сам хтео за ову дружину предходно изискати одобрење привремене владе ондашње. У тој цели и посланих ме ђаци са још двојицом, да молимо за то одобрење. Но влада нам га не даде, и ја јавих ђацима, да од дружине нема ништа, као што ништа ни било није. Ја, пошто не добисмо одобрења, ништа нисам предузимао, што би било противно вољи владиној, као што то нико и не сведочи, и као што то и суд и оптужујућа комисија признају.

Кнез погибе. Иза њега осташе министри без гласа у народу; министри, везлице народне; министри, који је племенити кнез, док у животу беше, заклањао големом сенком своје горостасне, високе личности; министри које народ само из поштовања према владоцу својем трљахаше; министри који осташе сами и у свој намети своје себичности и некарактерности пошто оне сенке несташе; министри који раагоше Уједињену Омладину

и драге госте Словенске са свете земље Српско противно налогу племенитог кнеза . . .

Такви министри осташе пошто кнез паде. Ал осташе сами, са уставом који они нигда поштовали нису. Поред таквих старешина врховних, народ је био сам са својом несрећом пред неизвесношћу.

Имао сам толико свести и раума, да основно учим народну несрећу и нациштину будућност; имао сам толико родољубља, да посумњам у министре, и толико Српског срца да се побојим у онако кобном тренутку Пеште, Гроцке и Цариграда . . .

У том часу стиже ми и црна тица, кобна реч: „Кајмакаџи . . . кајмакаџи“ . . .

Ја се реших са мојим ђацима погинути бранећи српску ствар од великаша, од кајмакаџа.

На шта сам радио. Био сам пред В. Школом са нешто ђака без оружја, у највећем миру разговарајући се. Ту сам свега био 20—30 минута па се после разиђосмо . . . Докле комисија оптужујућа тврди, да нас је власт „растерала“, што ни сам суд није усвојио.

У остаоим и оптужујућа комисија признаје да је поменути поступак мој по себи потпуно некавањив, ал она се труди довести га у свеу са намерама превратника.

6. Двадесет и два аликовца кажњени су досад. Ниједан од њих ништа није знао о мени казати, ни један од њих не тврди да је икад са мном о преврату говорио, ниједан од њих не зна да л' сам ја и знао да се спрема преврат.

Не само то. Не треба још ни то заборавити, да су сви они признали своју кривицу: за себе и за оне с којима су радили и целу ствар одали и ободанили. У толико дакле више исказе њихове о мени васлужују веровања.

На тај начин нико није имао право поступак мој од 29. и 30. Маја доводити у свеу са покушајем преврата. Ал' ево како је комисија кушала поминути свеу створити.

Кад је Марић питао, зна ли он што о мени казати, одговорио је да не зна, али је при том рекао ово:

„Мени је Љубомир Радовановић причао, како је он. Љубомир, кушао и успљавао се, да Светозара, ујака Драгишина, придобије за нашу ствар, на у тој цели „измислио“ да је и Драгиша с нама, да би само ујака му придобио.“

То су речи Марићеве, које је он не само написао већ својеручно написао. Нарочито не треба заборавити да је сам Марић употребио реч „измислио.“ Ова исказа Марићева прочитана је два пут пред више од 100 сведока.

У тужби пак стоји просто, да је Љубомир Радовановић говорио да сам и ја радио на преврату. Да, „говорио“, ал као своју сопствену и змињљотину, а не као истину.

У име те измисљотине ја сам 150 дана чист и невин горко тавновао, за љубав те измисљотине мене су назвали „саучесником убиства кнежева.“ Но ја опет, бранећи у себи човека и Србина, у име истине и правде апелујем на јавно мњење, нек пресуди да л' из наведенога има основа за оптужење . . . обезбашћење . . . Апелујем сад? Боже сачувај! Јавно мњење давни је изрекло суд свој о мојој ствари. Оне пак, који ме назваше саучесником убиства, опомињем смерно, да се томе саучеснику убиства у сред полиције викало „живео“ . . . Викало је јавно мњење, та прва порота.

Не треба заборавити још ни ово двоје:

1. Да сам ја затворен под министарством, које се бојало Уједињене Омладине као живе ватре, и да сам ја хтео радити у име те Омладине.

2. Да је племенита данашња влада, не обавирући се на то што сам под надзором полицејским, дала ми пасош да слободно могу, ако хоћу, ићи куд хоћу, дакле и ван Србије.*

Драгиша Станојевић.

*) Молим „Заставу“ и „Србију“ да ово прештапају.

Sendschreiben an den Herrn Pfaffretter des „Klasnik“ genannt Setač.

Mein Herr! Wer ein Amt übernimmt, hat dadurch auch die Verpflichtung auf sich genommen, alle Aufgaben seines Amtes zu üben; thut er dieses nicht, so verdient er Vorwurf und Strafe, aber bei Leibe keinen — Gehalt. Wie ich mir nun aus unserm „Klasnik“, den viele lesen, wenige verstehen, noch weniger beherzigen, — übersehen ließ, haben Sie die Verpflichtung übernommen, uns mit allen Merkwürdigkeiten der sehr merkwürdigen Stadt Semlin bekannt zu machen. Seit Wochen jedoch warte ich vergeblich auf jede ihre Mittheilung über die Stadt raritäten, und doch, wenn das so fortgeht, ersticken die Semliner in nicht langer Zeit an diesen seltenen Sachen.

Wenn ich so dann und wann des Nachts meinen Ausflug mache, sehe ich jedesmal eine neue Merkwürdigkeit, wovon sich „Klasnik“ und sein Spaziergänger nichts träumen lassen, obwohl sie keine Philosophen sind, die auch von Vielem nichts träumen. Sie werden mir nicht glauben, daß ich immer neue Merkwürdigkeiten sehe, weil Sie wissen, daß eine Cule nur im Finstern sieht, bei uns aber in finstern Nächten die Strassen beleuchtet sind. Weit gefehlt, mein Freund! Gerade wenn die Strassen beleuchtet sind, sehe ich am besten.

Ist mein Auge nicht regelrecht konstruirt, oder ist ein anderer Grund vorhanden, das weiß ich nicht, aber ich sehe jede Nacht Dinge, die sich sonst nirgends vorfinden und auf die ich Sie aufmerksam mache, damit Ihre Feder sie den Lesern vorführe, und Sie bei Tag über die Eigenschaften, den Zweck und Erfolg dieser Sachen sich Belehrung verschaffen.

Ich weiß, es blühen Ihnen keine Rosen auf Ihren Wegen, eher könnten Sie auf einen derselben Haslinger stoßen. Aber mein Gott, wie viele sind nicht schon selbst auf einem Tugendpfade über kreuzweis geschlichtete Haslinger gestolpert! Alle diese lebten oder leben noch, kamen sogar zu hohen Ehren und erinnern sich häufig an die ihnen zu Theil gewordene posteriore Auffrischung des träge gewordenen Blutes. Also nur keine Furcht und denken Sie daß, wenn Ihnen auch was Menschliches passiren sollte, im Nothfalle Anstalten bestehen, in welchen Ihre Ehre mit Arrest und Faßten reparirt wird, wobei auch Advokaten ein Geschäftchen machen. Ich glaube, ein Semliner sitzt schon oder wird nächstens sitzen, damit die Ehre eines Mitbürgers wenigstens in dieser Weise wieder hergestellt wird, die — wie einige behaupten — nur durch Schläge gelitten haben soll. Die „Sastaka“ will freilich dieses nicht glauben, was ich aus dem Grunde schließe, weil sie, wie mir einige „Omlatingen“ sagen, den an seiner Ehre Verletzten statt ihn auszuhauen, an die Wand mit greifbaren Farben hingemalt hat. — Diese Ehre wird keinem Engel, und auch nur wenigen Menschen zu Theil, man kann sie auch nicht auf Reisen in geschlossener Gesellschaft, sondern nur dann erwerben, wenn auch noch andere Verdienste — man zwar nicht nachweist, — aber diese einem nachgewiesen werden können.

Also vorwärts, Freund Pfaffretter, der Sie sich Setač nennen, aber nur langsam voran, sonst — stolpern Sie über die auf unseren Gassen aufgestapelten Kisten Siehe, da komme ich, ohne es zu wollen, an eine Semliner Merkwürdigkeit. Bei meinen Ausflügen freute ich mich jedesmal, daß ich auf Schritt und Tritt so eine oder mehrere über einander gelagerte Kisten treffe, weil ich glaubte, daß man auf diese Art für mich und alle jene vorgejagt hat, die gleich

mir die Nacht zum Leben benützen, und einen Ruhe- oder Stützpunkt benötigen. Wie herrlich, dachte ich mir, ist doch diese Vorsicht, und nun erfahre ich, daß diese Kisten zu einem anderen Zwecke auf der Gasse belassen werden Sie sollen da stehen, daß unsere Handelsleute beim Tage darauf jene Waaren stellen, die im Gewölbe nicht gehalten werden können, weil sie eine grelle Beleuchtung durch die Sonne nöthig haben, damit man an ihnen doch noch einen guten Faden entdecken kann. Das ist doch eine zweckmäßige Einrichtung, nur wäre es mir lieb, wenn unsere Straßen ebenso wie jetzt schon für Wägen, auch noch für Fußgeher abgesperrt werden würden, weil die Menschen dann sich üben müßten, über die Hindernisse hinweg zu springen, statt daß sie auf Um- und Schleichwegen vorwärts kommen. Für die Handelsleute selbst ist dieses sehr vortheilhaft, denn der Käufer stolpert da alle Augenblicke auf Waaren, an die er in seinem Leben nie gedacht, daß er sie nöthig hätte. Schnell besteht er sie ohne sich ins Gewölbe zu bemühen, die Beleuchtung bewirkt Wunder und er kauft. Seit dieser Gepflogenheit sollen auch die Schnitt- und Nürnbergerwaarenhändler ungeheure Geschäfte machen und dürften nicht mehr nöthig haben, sich um einzelne Kunden zu raufen, wie dieses neulich zwei Schnitthändler in der Peterwardeiner Hauptstraße, die sich zufällig in Semlin befinden, gethan. Welch' ein Leben wird das werden, wenn der Kappelmacher seinen Waarenvorrath, der Tischler seine Hobelbank u. dgl. auf die Gasse bringen, dann Freund sind wir im Oriente und werden uns die Märchen der Scheherzade erzählen. Ich glaube daß nur aus diesem Grunde so was zugelassen wird, oder ist in Semlin alles erlaubt zu thun was man will?

Aber eine Besorgniß drückt mich gleich einem 15-jährigen Kriegszuschlage, oder wie eine unver-

antwortliche Regierung durch ein verantwortliches, z. B. Agrarparlament gedrückt wird. Welch' ein Unglück könnte sich ereignen in dem Falle, wenn ein Schwärzer mit einem Loth Tabak, Viertelpfund Kaffee und Halbpfund Zucker, der beim Belgrader Thore angehalten wird, durchbrennen, will und sich in die Herrngasse oder weiter hinauf gradaus begibt. Einem Schwärzer ist das Terrain in unsern Gassen bekannt, denn er studirt daselbe Tag und Nacht, ihm sind die Kisten Hilfsmittel zur Flucht und Verstecke. Aber die Finanzwache, die da auch Polizeimannschaft genannt wird, ist nicht in der glücklichen Lage, sich diese Kenntnisse anzueignen, denn bei Tag geht sie selten aus, bei der Nacht treibt sie vergleichende Studien in unterschiedlichen Lokalen. Für diese sind Kisten schöne Hindernisse. Wenn nun so ein Mann im Eifer seiner Pflichterfüllung über so eine Kiste stolpert und die kleine Zehe am rechten Fuße verstaucht, oder seinen Säbel verliert, was für Folgen können da entstehen!

Ich kann sie mir nicht ausmalen und sie können nur überboten werden durch den kühnen Angriff waghalsiger, wettergebräunter Seemänner oder vielmehr Flußmänner — auf die Unschuld eines Stubenmädchens und dessen Folgen; oder durch die Gefahren, die die Semliner treffen würden, wenn dem ersten Stadtverordneten beim fröhlichen Gelage in seinem Beimgartenhause durch eine Explosion des Dampfessels der Petroleumraffinerie der gute Humor wegblasen wird. Ja, mein Freund, das wären schreckliche Folgen. Nur die Anwesenheit der par Bayarde hat die Unschuld unseres Stubenmädchens bewahrt. Hätten da wohl ein par Tage Arrest die verlorene Ehre reparieren können? Ist das keine Merkwürdigkeit, eine Unschuld bei einem Semliner Stubenmädchen, die gleich dem „Mädchen aus der Fremde“ kommen und gehen, ohne daß man weiß, woher sie kommen, noch wohin sie

gehen. Solche seltene Exemplare können nur im Fasse bewahrt werden von der Einwirkung schädlicher Luft.

Ist das keine Merkwürdigkeit, wenn ein Vater der Stadt besorgt, daß die Armen kein Holz haben zur kalten Winterzeit schnell einen Waldzettel löst auf 12 Klafter und diesen Zettel einem Franzenthaler übergibt, damit er das Holz fälle, und — Sie glauben gar den Armen gebe! — Ach nein, damit er dem guten Vater selbst 6 Klafter bringe. Solch' eine Theilnahme für das Loos armer Mitbürger ist rührend! Schade daß uns keine Bürgerkronen oder doch Medaillen zu Gebote stehen, wie dankbar könnte der Stadtrath sich einem solchen Vater erweisen!

Ebenso merkwürdig sind unsere Gast- und Kaffehäuser. Für sie existirt keine Sperrstunde und während unsere künftigen Landwehremänner sich schon jetzt im Schießen bei Tag und Nacht üben, erfreuen Sänger das Ohr des der Ruhe huldigenden Spießbürgers die ganze Nacht hindurch. Freude bedeutet Glück; unsere Semliner müssen doch wahrhaft glückliche Menschen sein, denn die Sparkassa ist ein unnützes Institut, dagegen blühen Wirthshäuser und der Säuserwahnsinn entzieht einer immer größeren Anzahl von Familien die Sorge für Weib und Kind. Hoch Semlin und seine Fröhlichkeit!

Noch eine Frage, mein guter Freund. Haben Sie es noch nicht herausgebracht, wie so zwei Trefflezhner zu einem Spiele zusammenwirken konnten und wie der beim Spiele anwesend gewesene Sicherheitsbesessene diese Thatsache erklärt? — Er, der für jeden Schlag einen Stock, für jeden Freien einen Arrest hat und diese Bildungsmittel jedem anbietet, der sie auch nicht verlangt, er wird doch hierauf Bescheid wissen? Antwort und Nachricht erwartet von Ihnen

Die wißbegierige Nachteule.

У Уторак у три часа после подне држаће се у овдашњој варошкој дворани главна скупштина економне задруге.

С тога се учтиво позивају сва господа чланови тог друштва као и сви пријатељи унапређења земаљског газдинства и сви поседиоци земље и индустрије, који су позвани и ради да у задругу ступе, да у речени дан и час својим приеуством у скупштини овој част поклоне.

У Земуну 7. Новембра 1868.

Председник задруге:

Бах, мајор.

Секретар задруге:

Ивић.

Dienstag den 24. d. M. um 3 Uhr Nachmittags wird im hiesigen Rathhause die Generalversammlung des hiesigen Landwirtschafts-Vereines stattfinden. Diesem gemäß werden die Herren Mitglieder, wie auch die sonstigen Freunde und Förderer der Landwirtschaft, dann alle Herren Grundbesitzer und Industrielle, die zuvörderst zum Beitritte zum Vereine berufen sind und dies zu thun wünschen, höflich eingeladen, am gedachten Tage und Stunde die bezügliche Versammlung mit ihrer Gegenwart zu beehren.

Semlin, 19. November 1868.

Der Vereins-Präsident:

Bach.

Der Vereins-Sekretär:

Ivić.

ФУРОЗОВ ЦИРКУС

(од Ренцовог друштва.) На кућиншту г-ђе Кирице у Главној улици.

Данас у Недељу 10. Новембра

ПРВА ВЕЛИКА ПРЕТСТАВА

у јахачкој вештини, у коњској дресури, гимнастици и балетском игрању и т. д.

која ће бити у покривеном циркусу на поменутом месту.

Претставе биће сваки дан, у који се год застава код циркуса вије; кад ту застава нема, знак је, да неће бити претставе. — Улазнице: 1. место 60, 2. место 40, галерија 20 новчића. За војнике ниже од наредника и за децу пола цена. — Каса се отвара у пол 4 часа, а почетак је равно у 5 часова у вече.



CIRCUS FOURLAUX

(Ауs dem Renz'schen Circus) am Hausplatze der Frau Kyryza in der Hauptstraße.

Heute Sonntag den 22 November:

Erste große Vorstellung

in der höheren Reitkunst, Pferdedressur, Gymnastik, Ballettänzen u. s. w.

welche in dem gedekten Circus am genannten Hausplatze täglich stattfinden. Das Einziehen der Circusfabne bedeutet, daß keine Vorstellung stattfinden

det. — Preise der Plätze: Erster Platz 60 fr., zweiter Platz 40 fr. Gallerie 20 fr. Militär vom Feldwebel abwärts und Kinder unter zehn Jahren zahlen die Hälfte.

Kassa-Öffnung um halb 4 Uhr, Anfang präcise 5 Uhr.

Täglich Vorstellung!

Објава.

Подписани јавља да је радњу Англо-Угарске банке овде и у Београду одпочео. Препоручује се дакле:

а) Са комисионим куповањем и продавањем земалских производа.

б) Са давањем новаца на робу уз што повољније услове.

в) Са дишконтмирањем.

г) Са куповањем и продавањем дуката и најпосле још и

д) Са другим солидним банкарским пословима.

Олакшице ради отворио сам *писарницу и у Панчеву у кући госи. Пешра Николића* гди ће привремено сваког Четвртка господин Коета Поповић горе наведене послове вршити.

В. Васиљевић.

Anzeige.

Der Unterzeichnete bringt zur Kenntniss, daß er die Geschäfte der Anglo-Hungarianbank sowohl hier als in Belgrad bereits begonnen hat, und empfiehlt sich:

a) zu kommissionärem Ein- und Verkauf von Landesprodukten;

b) zu Vorschußgeschäften auf Waaren zu den günstigsten Bedingungen;

c) zum Escompte;

d) zu Kauf- und Verkauf von Dukaten; endlich e) zu allen andern soliden Bankgeschäften.

Zur Bequemlichkeit meiner Geschäftsfreunde eröffnete ich in **Pancsevo** ein Kontor im Hause des Herrn Peter Nikolics, wo Herr **Constantin Popovics** vorderhand jeden Donnerstag die bezüglichlichen Geschäfte besorgen wird.

В. Wasiljevits.

У кући г. Јакова Хиршла

у Земуну

налази се на продају сваке феле Ђурчијског еснапа учињеног и пресног, по најјефтинијој цени. Који жели таква еснапа или на мало или на велико купити, нека се изволи обратити на речену кућу, на ће се уверити, да ће добро послужен бити.

Anzeige.

Das hierortige Gast- und Einkehrhaus, nebst Herberge „zum Dampfschiff“ an der Donau auf einem der frequentesten Plätzen (vor dem sich Sommers die elegante Schwimmschule des Herrn Schull befindet) bestehend aus: 1 großen Speisesaal, worin ein Billard, 9 Zimmer nebenan, dann 2 Küchen, 1 Speise- und 1 Dienboten-Kammer, 1 Haus-, 1 Roth-Keller, 1 hübscher Garten am Hause, nebst andern Bequemlichkeiten; ist vom 1. Mai 1869 an zu verpachten.

In diesen Localen ist überdies auch die Schießstätte des hiesigen Schützenvereines — welcher sich wöchentlich zweimal allda zu seinen Unterhaltungen versammelt — untergebracht

Alles Nähere beim gefertigten Eigenthümer zu erfragen.

Semlin, im November 1868.

Anton Lewi.

НА ЗНАЊЕ!

Подписани узима част да даје на знање, да се

ГЛАВНО СТОВАРИШТЕ

окрепљавајућег пића,

што је Његово благородије господин илем. Гомбош пронашао и које је са свију страна због свога добротворног дејства припознато и на гласу. код њега налази. С тога подписани позива поштовану публику, поглавито господу апотекаре и трговце, који то пиће већ продаје ради држе, или оно тек држати желе, нека се на подписаног обратити изволе, у кога се само главно стовариште налази.

Најглавније својство тог пића јест то, да ојачава желудац и нерви и да унапређује апетит. По том поправља штетне по здрављу последице од назеба и рђаве воде, као што окрепљава снагу оних који су слаби усљед дуготрајуће болести какве. Најпосле поправља оно рђаве сокове и шлајм у желуци и превима, уклони горчину из уста, па поврати здравље месу око зуба. Зато и јест добро средство против незгоде, што су за путнике скопчане са путовањем на мору.

Ово окрепљавајуће пиће продаје се у запечаћеним флашицама, са мотом и правилом снабдевенима.

Цена једној флашици 70 повчића.

У Земуну може се добити код г. Стефана Шула.

У Новом Саду код г. Франца Мозера.

У Суботици код г. Ј. Симоња.

У Бечу код апотекара г. А. Плебана, Стефансplatz Nro. 1.

У Букурешту код апотекара г. Ридорфера.

У Београду код г.г. Буковале и Мијовића.

За трговце знатно су попуштене цене.

С поштовањем

Лудвиг Варга,

у Пешти,

Јозефплац бр. 14, главни агенат прве угарске бантованске агенције.

A V I S !

Gefertigter beehrt sich hiermit die Anzeige zu machen, daß er die

Haupt-Niederlage

des von Seiner Hochwohlgeboren Herrn B. v. Gombos erfundenen, durch vielseitige Anerkennung und Belobung berühmten gewordenen

Stärkungs-Trankes

übernommen hat, und ersucht mithin das P. T. Publikum insbesondere die Herrn Apotheker und Kaufleute, welche bisher schon Niederlagen besaßen, wie auch jene, die solche künftighin errichten wollen, sich in dieser Beziehung einzig und allein an ihn zu wenden.

Insbondere ist der Stärkungs-Trank für Magen- und Nervenstärkung, dann zur Förderung des Appetits vorzüglich geeignet, dann pflegt er alle Folgen von Verkühlung und Gebrauch des schlechten Wassers zu paralyzieren und verhilft den Reconvalescenten zur schnellen Wiedererlangung der durch lange Krankheiten verlohrenen Kräfte; endlich erzeugt er gute Säfte und schützt vor Verschleimungen des Magens und der Gedärme, vertreibt die Bitterkeit im Gaumen, verleiht dem blaß gewordenen, von Fäulniß bedrohten Zahnfleisch die erwünschte Frische und Röthe; endlich schützt er die Seereisenden gegen die bekannnten Unannehmlichkeiten der Seereise.

Der Stärkungs-Trank ist in gesiegelten, mit Devise und Gebrauchsanweisung versehenen Gläschen zu haben.

Ein Gläschen 70 Kr.

In **Semlin** beim Herrn **Stefan Schull**.

In Neusatz beim Herrn Franz Moser.

In Maria Theresiopel beim Herrn J. Simony

In Wien beim Herrn A. Pleban, Apotheker, Stefansplatz Nr. 1.

In Bukarest beim Herrn Rischorfer, Apotheker.

In Belgrad bei den Herren Buccovala & Mijovits.

Wiederverkäufer erhalten einen angemessenen Rabatt.

Achtungsvoll

Ludwig Varga,

Best,

Jozsefplatz Nr. 14, Haupt-Agent der 1. ung. Gartenbau-Agentur.

Круна и мирта.

Историјска приповест.

II.

Краљ је Маргарету љубио страшно и жарко. Али баш тога ради не могаше даље отрпети, да је у том варљивом сну све дубље уснављује.

Случај а при том што је из отмене породице учинио је, те се краљ с овим девојчетом упозна.

Не далеко од Великог Варадина на југу простирала се некад грдна шума, која у себи силну дивљач скриваше. У то доба, само се још у њој дивљи бикова могло наћи. Лов на ове бикове, особито код великаша беше највише омиљен.

С тога овај предео беше од ловаца увек посећиван. Сами краљеви долазише да лове у густој сени бковине.

Краљ Владислав I. провео је лето год. 1444. по највише у Великом Варадину ловећи дивљач. — Млади владалац младићком ревношћу сва је скривена места по шуми знао изнаћи и увек је с ватром ловио.

Више се пути догађало да је са свим у простом ловачком руву с једним само пратиоцем у лов излазио. Тако једном ухвати га страшна непогода, а он да се склопи, наиђе на дворац старог Литваја. После тог често је амо долазио, али нико ни помислити не могаше ко је он и шта је.

Лепушкато девојче у том дворцу необичан је утисак на Владислава учинило. Шњоме би по више часова у разговору провео, кад год би се прилика дала да се сврне у дворац Литваја.

Чешће би се баш управо тамо упутио. Сад му је већ последња брига била да лови дивљач по густој шуми.

Утисак, кога му Маргарета учини, сматрао је испрва за мало јачи осећај и никад озбиљно на њега не помишљаше. Тако му је сам дао маха да се све већма ширио. Кад год би се с Маргаретом опростио, увек је осетио, како га нешто све већма к њој вуче.

Са страхом на послетку осети, како му је силна љубав груди испунила.

Сад науми да се ухвати у коштац са својом све већом страшћу.

Хтео је да је уништи, истисне од себе. Али на послетку виде да већ нема толико снаге да је из срца избрине и да му се та жудња никад испуњити не ће.

Свако опирање постаде узалудно. Наш краљ већ је дотле дотерао, да

се не надаше с дворцем растати. Он више не беше свој господар, нити се упираше да своме срцу и страсти заповеда.

Једног дана открије јој своју љубав.

Па како беше сретан, кад јој из уста чуо речи, које га са свим оживе!

Декоји пут кад би озбиљно на тај поступак мислио, увидео би да је сироту девојку метнуо на жртву своје дивље страсти; да јој је спокојство и будућу срећу са свим убио. Он добро знађаше како га она искрено воли; да би је та љубав упропастити могла, и да ће од бола морати свиснути кад види, како их сталез једно од друго далеко удаљује.

Он је видео положај њен и то га је страшно болило.

Сад поче сам себи пребацивати. Бибало је тренутака, у којима би са свим задовољан бивао, и баш кад је мислио да ће му жеља скоро испуњена бити, осетио је у тој тешкој бољи да та жудња његова само од љубави живи и само од ње извршење очекује.

Али Владислав са својом љубави још никако не беше на чисто. Од те помисли само задрхтао би, кад би Маргарета случајно дознала ко је он. Он се бојао да ће је то са свим унесрећити. Гроза га спонадне кад помисли, да је као најгрђа варалица на себе образину метуо, па тако да најчистију љубав једне певине девојке ужива, а тим самим да јој срећу и живот убија.

Више пути отишао је у намери да јој све открије; али кад год би до ње дошао, збунио би се и не имађаше толико снаге да намеру изврши.

— Шта зар тако рано да невини свет убијем, што у том безазленом девојчету живи? Не, време ће ваљда кад год сво зло поправити.

Тако би често сам себе тешио и питао.

Али тај одговор увек би га за више часова узнемирио.

Међу тим Маргарета беше заручена.

Краљ се уплаши, кад је тај глас чуо. Сад је тек осетио неодољиву силу своје љубави.

Сад да је изгуби, коју тако страшно миловаше; која њега тако исто љубљаше. — То беше страшна помисао, и опет је све бадава, јер друкчије се не да учинити.

— Ох, та саму би круну дао за њу, да је само у мојој власти! — Викнуо би више пута очајно.

Но морао се својој судби предати. Кад виде да за њега већ другог спаса нема и да се тог једног стања никако опростити не може, упусти се у рат, који ће доћи.

Он је ишао на то, да се за навек од Маргарете удали, да не би никако дочепа, ко је он и да јој никад више пред очи не изађе.

Али то опет не учини.

Његова чиста љубав не допусти му да се од ње под образином растави. За то јој све повери, да је Маргарета за њега навек изгубљена; јер је Андри заручена. Тако мишљаше да ће јој бољу нешто ублажити да не би временом Зериња сматрала као убијцу њене среће.

Маргарета га није осуђивала. Она стегне срце и преда се судби.

Но веома се трудила, да пред Андром сузе сакрије и весела му се покаже, да не би сиромом из тих суза њену дубоку тајну осетити могао, које би му срећу за цео живот убило.

III.

Но сад да завиримо мало у листове повеснице.

За први Август год. 1444. беше у Сегедину земаљски сабор сазван.

Резултат зборисања беше утврђење десетогодишњег мира са Султаном Амуратом II.

Краљ се заклео над св. еванђељем, а туреки посланици под Кораном, да мир ни један ни под каквим изговором парушити не ће.

Али тек што се туреки посланици у своје отачаство повратише, дође глас да је кардинао Францеско Алберт са својом војском на седамнаест галија из Млетака и Бепове у Хелеспонат дошао, да се талијанске и бургунске чете под заставу краља угарског купе, да продуже рат, у којима је Хуљади против Мусломана тако сретно војевао, да му силу једаред до корена униште. На скоро дође и тај глас, да се према Србији кнез албански и Епира, Ђорђе Кастријота, названи Скендербег са војском од 30.000 људи приближује.

У тај пар сам Султан беше принуђен да војује против намесника анатолеког Огли-Карамана, који се дигао да продужи рат у Азији.

Многи се почеше сад кајати, што је мир утврђен. Тога ради по ново се скупи госпоштина 3. Октобра у Сегедин. Јулијан Цезарини, изасланик папин у подужој беседи разложи скупљеном збору како би пробитачно било да се с Турцима у рат упусте и како је сад најудеснија прилика, да се Европа ослободи тур-

ског господарства. На послетку рече, да се владоцу угарском не приличи утврђавати мир с душманом целе Европе и да је он као изасланик папин опуномоћен дошао, да краља те заклетве у име папино реши.

Оваки говор учини велики утисак на цео збор и једногласно беше закључено, да се по ново војује.

Изглед беше највећи, да ће победа на овој страни бити. Кардинао Францеско оде на Дарданел и затвори Султана с леђа. Грчки краљ беше у намери тако исто да нападне на туреку област, а угарске чете, које беху с кнезовима у свези, то су исто имали да учине.

Но кад угарска војска од 20.000 момака код Оршаве преко Дунава прећи хтеде, стигну неповољни гласови за Угре. Кастријоту, који преко границе српске хтеде прећи, задржи Ђурађ Бранковић, деспота ерпски, коме савест не допушташе одрећи се заклетве, коју над св. еванђељем изрече, да мир с Турци-нарушити не ће.

Дракула, војвода влашки опомињаше краља, да се нипошто у бој са Султаном не упушта с тако незнатном војском. Али Угри рачунаше на обећану помоћ, ма да још од тих ни једна четица не дође, и све дубље продираху у туреку државу.

Угарском војском управљаху одважни борци, што спрам сваког милостиви беху, који је краљу веран, а ономе најгрознијом смрћу претише, који би им на путу стајао и сметао. Капије од турских тврђава одма беху отворене, само су се још два градића доникле бранила, док и ова два на јуриш не отеше.

Тако дође угарска војска до Варне, која се такође с места предаде, а одавде се спремаху на Галиполие.

Беше један ладни дан у Новембру месецу.

Табор се простирао далеко по равници око тврђаве, у коме само весеље и живост владаше.

У среди на једном брежуљку стајао је краљев шатор. Овај беше доста простран и од пругастог платна начињен. Сав је малим барјачићима искићен а пред њим једна велика црна застава у земљи забодена. Око овога стајаху богато украшени шатори војсковођа с грбовима и заставама. Одатле се пружао широки пут, који вођаше војсци и шаторима њиховим. У тој тишми шкриптаху теретна кола; око ватре поседали борци, па се диване и шале а

са свију страна откуцавају пуни пехари. Са више страна чућеш како музика и несташне песме веселе храбре ратнике.

И сутон се већ хвата.

Сунце је већ запало за густу шуму, а румени зраци просули се по целој околини. Одједи разни гласова стопише се уједно па изгледаше као киптење узрујаног мора. По декад само продре глас убојне трубе и опет је опште брујање настало.

... У један мах указа се једна коњаничка четица, те кроз широку улицу управо краљевом шатору откаса. Коњи као окупани беху знојавни, а са жвала дизала се пена, те им падаше на широке груди.

Ову четицу предводио је млад висок јунак са свим уратном оделу заоденут. На шлему немировала је густа перјаница, а преко угасите доламе светлио се челични преобран. На левој страни виси му широки мач, а на једном пуцету од седла обешен стоји буздован.

Још путем је упитао за краља па чим му пред шатор дође, скочи с коња и уђе унутра.

Краљ беше сам. Кад опази овог јунака сав се зарумени и збуњено погледи око себе.

— Гле, повиче радосно младић — ја дошао да нађем краља, а кад оно кога видим — мог Владислава!

Краљ му пружи руку, коју младић прими и поверљиво је стисне.

— Одкад се видели нисмо.

— А одкуд ти, Зерињи овамо дође — упита га краљ.

— Ја сам у војсци нашег краља Владислава. Зар сам могао изостати кад се и страни људи у чете скупљају против душмана нашег!

Краљ се горко насмеши.

— Па погледај свуда, да л' је ко год то своје обећање испунио. Видиш, нико нам у помоћ не дође, него смо сами себи остављени.

— Окани се тога Владиславе! — прихвати Зерињи, а лице му патавни.

— Па де приповеди ми што о твом породичном животу, Андро! — настави краљ после кратке почивке и љубопитљиво му погледи у лице.

— О, мој Владиславе — почне овај, а лице му радосно сијне, — ја сам ти најеретнији човек! Као што знаш, пре три месеца сам се оженио. Какву ти верну и љубазну женицу имадем. Рекао би човек да само за то живи, да супруга свог љуби и живот да му заслађује.

Краљ се окрене да не би Зерињи опазио сузе што му се у оку за-светлише.

— Какво сам ти неоцењено благо у њој стекао — продужи овај даље нешто узбуђено — ја ни сам не знам чиме сам могао ту чисту и несравњену љубав заслужити! Знаш, Владиславе, кад је притиштем на моје срце, она ми скрије главу у недра сузе радости и блаженства потеку јој из очију, па би често у тој срећи рекла: „Боже мој, колику срећу ужива безазлено срце моје!“ Онда не знам да сам на земљи, но на небу, де је толика милота сливена. Но некоји пут ми се учини, као да је плакала и као да горко уздише, па кад би је запитао за узрок, управила би свој поглед на мене, који толику њежност просипаше, смешећи раширила би руке и клонула, пуна љубави на моје груди. То кад видим увек осетим, да су оне проливане сузе, само сузе чисте радости и љубави биле.

Владислав уздане, а на лицу могао си опазити, како га унутарњи болови муче.

— Како си сретан! — рече му, а уздах му се украде из груди.

Зерињи сажаљевајући погледи на тужно лице његово.

— Владиславе, тебе још муче твоје старе успомене? упита га овај њежно.

— Тако је, пријатељу мој! Успомене слатки и сретни часова, који ми душу раздиру, који су тако страшни и чемерни; али су ми опет мили и драги.

— Тужни Владиславе, ти мора много да патиш.

— Много богме! Али — упадне краљ — како си се могао растати од толике среће; како си могао супругу оставити и доћи де смрт своје отровне стреле на све стране сиња, у који пар тако исто ледене карике њежно срце стежу, које само о срећи и љубави сања.

— Као човек знам шта сам за своју кућу дужан учинити, а тако исто добро познајем и оне дужности, које за краља и отачаство извршити морам. Или ваљда да само онај за отачаство умире, који код куће ништа бранити нема, а други да у најодсуднијем тренутку код куће зајвају?

(Наставиће се.)

Крушевца.

Како је „Земунском Гласнику“ задаћа, не само да заступа интерес места, у коме излази, већ да се обазре и на друге општине, па из живота свију општина српских тако

рећи, да исцрпи све што је ваљано и да изнесе на видик за углед другима, науман сам, да његовим читаоцима изнесем на видик слику једне вароши, што у историји народа нашег игра велику но трагичну улогу. Износећи на видик слику такве историјске вароши, нужно ће бити да је погледамо са сваког гледишта. Нужно је да покажемо какав јој је значај, како су јој мане и врлине? одговарајући на ова питања наићи ћемо на све појаве у њеном историјском, општинском и домаћем животу. Једном речи потрудићемо се да је у живој слици са свима њеним врлинама и мањама изнесемо. Но да задовољим љубопитство читалаца, та слика биће Крушевац. Но та слика не ће бити из „Илустрованог света“ јер тамо поред огромног Лондона није она могла места да добије.

Најпре да се упитамо како је то варош Крушевац и какву улогу игра у историји народа нашег? На ово питање сваки би Србин одговорио: то је престолница кнеза Лазара, у којој се као сунце на западу појавио последњи блесак српске царевине, као зборно место, око кога се поче прикупљати снага народна, растурена и поцепана саможивним намерама властелинским. Кад се после смрти вуканичине стишаше мало страсти и партаје, онда се жеље српског народа одликују у смерном цару Лазару, и овај избере Крушевац за своју престолницу. Тада Крушевац ступи у ред историјских вароша. Но да ли је оволики Крушевац био и у време цара Лазара. Не, боже сачувај! Са тананим кулама протезао се чак до Мораве, које засведочавају ствари што се у Крушевачком кључу ископавају. Па да ли је овако јадно и жалосно изгледала кула кнежева као и сада, она кула са које је кнез Лазар видео, као што народни пјесник прича, на кочинском пољу у житу змаја, и на коју падају „два врана гавраца“ те проричу судбу српскоме народу?!...

Пре кнеза Лазара беше Крушевац незнатна варош, ал од како га он учини престолницом својом, подиже се нагло. Како ли је онда Крушевац изгледао кад се кнез Лазар пењао на Јастребац планину па није могао да се нагледа лепоте „шаренога Крушевца,“ већ и своје зетове зове да му се диве. . . . Но брзо прође та сјајна перијода његова. . . . Како се Крушевац брзо подигао и украсио, тако му блесак и слава брзо паде — угаси се одма после смрти кнеза Лазара. Мало постаја после несретне битке косовске а Круше-

вац већ не беше престолница. Први удар зададе Крушевцу Мурат II који победивши свога брата Мустафу освоји Крушевац и тако га поруши да се више никад није ни подигао до старе величине своје! . . . Све до браће Јакшића Крушевац је горко стењао под тешким јармом турским а од то доба мењала му се срећа као и целој Србији. Од то доба водио се онај жестоки рат између Аустрије и Турске. Србија постаде разбојиште силних бораца па често је била слободна од турског ropcтвa Али после сваке такве кратке слободе још теже је муке подносио Крушевац са целом Србијом све док се Србија не ослободи од турске власти г. 1815. Но и тада не беше суђено Крушевцу да са својом браћом ужива слободу. Кнез Милош истина доби берет и на оних шест округа што су у првом устанку Србији припадали, међу којима је и крушевачко било. Али Турци не хтедоше да изађу из Крушевца већ и горе почеше да бесне. Почеше да терају старе лудорије и отму две српске девојке. На то грађани виде да нема другог спасења: већ у се и у своје кљусе. Па се дигну да истерају Турке и придруже се кнежевини Србији 1833. г.

Но ја вам обедах да ћу да вам изнесем слику Крушевца, па се изгубих у његовој прошлости. За то би вас молио, господо и госпођице да за које тренуће оставите „Видовдан“, у коме непрестано дувају некаки политички ветрови, па да гледамо како сада изгледа Крушевац.

На брдорављу што се њиме закључава моравска равница лежи варош Крушевац у дивном положају своме.

На највишем брегу стоји порушена кула кнежева — јадна и оцала — као очајник и преставник свију зала и невоља што српски народ постигоше. Одмах до ње оправљена црква кнеза Лазара изгледа као слика из времена благовања нашег, и показује до чега, и до какве славе долази народ удруженим силама праве народне свеети. Од цркве одмах пружају се нове зграде, које показују да се само слогом и просветом народ из пропасти избавља. Порушена кула кнежева окружена све новим зградама, изгледа као седи старац окружен млађаном породицом — као старина који је много преживао, много препатио па онет дочекао сретне дане и потпору у старости. . . .

Нови Крушевац дели се на стару и нову чаршију.

Стара чаршија преставља слику београдског Дорћола у маленом формату. . . . Ниске и мале зграде по турском укусу . . . уске и прљаве улице . . . механе нове што човека спољном красотом привлаче а унутрашњом нечистоћом одбијају. . . . Све је то као на Дорћолу.

Но одмах више старе чаршије на брегу подигнута нова зграда показује да Крушевац не дрема већ тежи да се просвети и унапреди. Ту је реалка и основна школа крушевачка. Но као да не ће Крушевац да покаже ваљано васпитање деце у својој реалци, јер док се један од господe наставника реалке више бави у другој варошици и на својим добрима ради шпекулације, а други не испушта из руку так и карте, мали реалци ништа не уче већ само знају да исмевају оне што поред њих пролазе, нарочито странцима да звижде, које је врло хрђава навика. Но и родитељи не показују више ревности него г.г. наставници. Нема ни две три године како се завела реалка, па већ има својих незадовољника, који би хтели да је уклоне. Из кога узрока не знамо по свој прилици због интереса и саможивачких намера. Противу саме школске зграде не да се ништа рећи јер је врло лепа. Служи на дику и понос општини, јер ју је сама подигла. Но нек не помисли нико да је то једина лепа зграда у Крушевцу. Лепа се могу назвати сва надлежатељства а особито среска канцеларија. Па још на 2000 становника преко 20 све нових механа и толико кафана. Зар то није напредак у архитектури?!...

У осталом Крушевац се одликује још и правим и дугачким улицама, особито двема главним, што једна е једног краја тече а друга е другог, па се на сред вароши укрштају. И ту је пијаца, где се сваке Суботе држи пазар. Крушевац је што се саме романтичности тиче у дивном положају, али за трговину није. Што Крушевац нема саобраћаја е другим варошима чини те Крушевац није трговачка варош.

Да би се тој незгоди доскочило, сад се живо ради друм што ће Јанкову Клисуру да свеже са Крушевцом. Тај друм ће да свеже Крушевац са свим готово главним друмовима турским. А особито ће Турска одмах до Јанкове Клисуре да направи други, који ће управо у Скадар да води. Тада, кад се Скадар у сvezу доведе и са Крушевцом, добиће великог полета крушевачка трговина. Но још живље се ради и скорим ће бити готов преки пут из Крушевца у

Крагујевац. Па кад та два друма буду готова може трговина да почне да броји своје сјајне дане.

Свињарска трговина врло је слаба, јер на крушевачком вапшару најбоље пролази рогата марва. У крушевачком округу највећа је продаја земаљским производима, па ваља споменути да трговци из оближњих округа највише хране дижу са крушевачке пијаце, и то чини да се већи део грађана занима земљерадњаштвом. Ово је узрок што је земља у крушевачком хатару скупа и лепо урађена, јер наравно лепом раду одговара и плодовитост саме земље. Од неког доба почео се у Крушевцу јако да сади дуван, који готово сада саставља замашан део крушевачке трговине производне.

Сад нам је на реду да видимо како у Крушевцу напредује мисао о западњачкој надрицивилизацији. И у томе смо врло напредни! . . . Вештина у кокетовању и прављењу добрих комплимената код нас јако напредује. Одавно се на пример у нас већ догађа да по која официрска сабљница често позвецкује око прозора каке „свршене инштитутке“ (не велим златне јаке, оне се само поћу у пуном блеску појављују а дању наравно да им светлост према сунчаној ишчезава). Па још даље код нас има „модел“ што моду скраја. Тај модел носи пукет у раздељку, не испушта из руку карата, тера процес боље него неки адвокат и много је којешта завео — (умал' не реко завела), што до сад господе не су знале.

Место јавних паркова заступа код нас Ђуније. Само је једина срећа што је народна стихија у Ђуније тако постојана и јака, да се од ње сваки појав надрицивилизације као пена од морских гребена одбија. Место Венецијанских гондола, службе у Ђунијеу понтони, у којима се млади официрчићи са високо васпитаним госпођицама возају и „унтерхалтунг“ по француско-бечким „фазонима“ проводе.

То је све дивно и красно а сад да видимо како у нас напредује мисао о истинској цивилизацији и братској дружбености. На жалост ту нисмо напредни! „Учредничество Световида“ јавило је у „својем локал-политическом локалном“ — како ли се зове — листу (у мал не реко локајском) да се у Крушевцу подигне друштво „Расија“ коме би цели биле огромне. Па зато никога кривити не можемо што се такво друштво још ни дан-дани подигло није, јер за „огромне цели“ потре-

бује и огроман простор времена. Још даље се тамо јавља како неки „родољубиви Србин“ даје места у својој кафани за читаоницу друштвено, која се прво подигла. Но родољубиви кафеџија развали летос дувар од собице у којој је читаоница била и с тиме ишчита друштву „Расији“: „вечнаја памјат.“ Он није то из хрђавих намера урадио, само зато је то учинио, што нема места за библијар које је помоћна наука свакоме друштву јавноме. Па шта мислите да су на то радили чланови „Расије“? Мислите ли да су тражили другу собу за своје седнице. Боже сачувај. Они су тако разумевали омладинске ствари да су на то говорили: „Нека, бар ћемо имати већи локал за балове.“ И тако се укиде друштво које и онако не беше по вољи „црној мантији“ јер је мислила да оно задржава чиновнике, што не долазе уредно у цркву. Живко.

Суђење учесницима у кнежевом убијству.

(Наставак.)

3. Околност та, што је он и у одбрани својој са свим насљедствен правдајући скупљање ђака час једним а час другим узроцима и што му је одбрана и у осталоме противуречива: Тако

а) у 5. одговору од 18 Јунија и у 2. од 5 Јулија каже, да је скупљао ђаке једино због тога, да за случај ако би доиша г. Мишо и г. Гарашанин радили за кајмакамију — као што је вели то био чуо тада од неких непознатих, споразуме се са њима, да то предупреде; а у 6. опет одговору од 19 Јунија и 8. од 5. Јулија каже, да је те ђаке скупљао зато, да са њима састави дружину, која ће као огранак омладинске дружине радити у цели про свете и народне слободе;

б) у 6. одговору од 19. Јуна рекао је, да је та његова — као научна дружина имала да ради по штатутима уједињене омладине; а у 8. одговору од 5. Јулија сасвим опет противно вели, да он није никад ни видео ни читао те омладинске штатуте и да се у састављању те своје дружине није могао ни позивати на исте штатуте; и

в) у 5. одговору од 18. Јунија каже, да је оног дана у време кад је кнез убијен, видећи да свет трчи, питао о томе најпре једног ђака, па му овај казао, да долази принц Наполеон, за тим мало даље питао једног непознатог му човека „шта

је“ и овај му казао, да је убијен кнез, и после знамо да је упитао још једног непознатог му „шта је“ па кад му је овај казао да је кнез убијен, одвоивши се од овог отишао право својој кући и тако даље више ни с ким није о томе говорио; а напротив у 10. одговору од 10. Аугуста каже да је у исто време и то још код велике школе, питао о томе и свога ујака Младена па му и овај то потврдио.

А овакове несљедствености и противуречија његова у одбрани доказују, да му је одбрана лажна; та лажност његове одбране доказује се још и овим, што је он у 1. одговору свом говорећи о својој моралној страни казао изреком, да никад ни зашто није био ни под судом, а напротив уверењем власти од 23. Аугуста т. год. ч. 17.285 доказато је, да је био под кривичним испитом и предаван суду овоме у 1862-гој години због превариог блуда са Јеленом, кћери Јефимије Н. из Карловца, — а ово све према §. 125 крив. судска пост. да је један удаљенији основ подозрења по примеру 1. под б) §. 238 истог поступка.

Наведене три околности под 1., 2. и 3., састављају противу Драгише подпуно правни посредан доказ, да је он не само знао за ово злочино предузеће осталих злочинаца, већ и подпомогао га §§. 222 под VI. 236. и 238. крив. судска поступка.

При оцени доказа — што су наведени противу именовате четворице помагача; као и при оцени њихове саме кривице — не треба сметнути с ума и саму карактеристичну значајност овога дела, која га са своје особености разликује сасвим од обичних казњивих дела, што оно поред предузећа за преврат садржава и извршено убиство, за које по § 51 крив. законика окривљује се онај који је само о њему дознавао па ма и не био у то умешан; и што дакле са тога, подпомагање саучесника ма колико оно било развијено, не да се сада ни другче ни у више доказати без штетних и казњивих последице свакога — који би то оведочавао.

Сад дакле долазе на реду кривице оне напред именовате тројице дознаваоца — Косте, Стевана и Станка.

Ова сва тројица признају, да су раније дознавали, да се ради противу живота владоцу србском и о преврату у земљи, па то нису јавили надлежној власти.

Докази противу њих ову су:

VI. О кривици Косте Антоновића.

Овај је и код ислеђујуће власти и код Суда приликом претреса кривице Карађорђевићеве признао, да му је Карађорђевић још 1864 године казивао у Пешти, да се већ тада преговарао с осуђеним Павлом Радовановићем за убијство кнеза Михаила и за преврат у корист његове династије; признао је даље, да му је Карађорђевић и пролетос у почетку Маја месеца саопштио на своме спаилуку у Мадарској, да је оп с реченим Павлом већ и уговорио и да већ и ради са овим и овога братом на предузећу томе, да се убије кнез Михаил и насилно учини преврат, па доведе за кнеза његов син Петар; и признао је, да му је Карађорђевић овом приликом изказао још и то, да је он на то предузеће дао Павлу и новаца преко свога настојника Андрије и да је у тој радњи с Павлом и Станоје Роговић из Пожаревца.

Ово Костино признање подудара се и следећим околностима — које су већ доказате судском пресудом.

а) што је доиста у истом злочинству и учествовао Карађорђевић са Павлом, Роговићем и Андријом;

б) што је код Андреје и нађено Карађорђевић новца у истом делу; и

в) што је и Андреја осведочио, да је у то време ишао Коста у Пешту Карађорђевићу и у повратку казивао и њему да Павле ради на истом предузећу.

А то његово околностно признање, даје противу њега подпун праван непосредан доказ §§ 222. под III. и 225. кривич. судског поступка.

VII. О кривици Стевана Вуч. Перишића.

Овај је на испиту ислеђујуће власти већ у више пута признао, да су му и Филип Станковић и Павле Радовановић пролетос око Цвети у Београду саопштили сваки за се, да обојица заједно раде на предузећу, да убију кнеза Михаила па доведу другог на владу, и да ће то извршити Павле са својим људма.

Ово његово признање подудара се и са околностима — које су већ судски доказате:

а) што су Павле и Филип доиста учествовали у истом предузећу.

б) што је и осуђени Павле потврдио, да је се у то време састајао овде са њиме; и

в) што је и заклети сведок Милутин Весовић из Крагујевца осведочио, да је он баш на двајестину

дана пред убијство говорио код истог сведока да кнез Михаил неће бити жив до неколико дана.

И оваково околностно његово признање даје противу њега подпун правни непосредан доказ — §§ 222 под III. и 225. крив. судског поступка.

VIII. О кривици Станка Здравковића.

Овај је признао на испиту ислеђујуће власти, да му је на неколико дана пред убијство кнежево саопштио Филип у његовој гостионици код Крупе да се ради на томе, да убију кнеза Михаила, па да је исти Филип и задржавао се догле овде ради тога, да би по убиству приватио ствар за преврат. — А признао је даље и то, да му је Карађорђевић прошле године у лето баш кад је с Павлом Радовановићем одпочео био да ради на овом злочинском предузећу — спустио кафанску кирију од 750 дуката цес. годишње на 600 дуката цес. на тај рачун, да у истој гостионици задржи Станко једну празну собу за Филипа Станковића гди ће се овај моћи састати и договарати са својим људма било о трговини било о политици; и да је доиста после тога долазио неколико пути Филип и становао у тој његовој гостионици.

То његово признање подудара се са следећим околностима:

а) што је сведочбом заклета сведока Јована Кавалерика његова послужитеља осведочено, да су Филип и браћа Радовановићи — Павле и Ђока долазили пролетос пред убијство непрестано код њега и са њим се свагда на само задржавали у његовој соби; и

б) што је пресудом судској већ утврђено, да су ова тројица саучесници у истом предузећу.

А таково околностно признање даје противу њега подпун правни непосредан доказ. §§ 222 под III. и 225 крим. судског поступка. —

Све ово што је доведе казато још ће боље објаснити и сама њихова карактеристика; она ће објаснити и за ону четворицу подпомагача, — одкуд код њих побуде и одредења за њихово потпомагање у издајничком предузећу — и противу живота владаочева; а објасни ће и за ову тројицу дознаваоца одкуд код њих опет би скривена та издајничка радња. Њихова карактеристика објасни ће и за наведене доказе и околности.

(Наставиће се.)

СМЕСИЦЕ.

Страховита катастрофа. Несретна катастрофа ватрених кола на западној чешкој железници о којој смо у пређашњем броју јавили, спада међу најужасније катастрофе што су се до сад на гвозденом путу догађале у Аустрији. То је било овако. Дувао је од неколико дана јак ветар и на поједина места развејао снег. Око 4 сахата у јутру пошла су пасажерска ватрена кола, као обично из Пилзена у Праг. Ова кола возила су 235 људи из пешачке регименте великог кнеза Михаила, под командом потпоручника Хрушке. Ти војници били су у последњим колима војке и ваљало још да пре са теретним цугом у Праг да оду. Око 5 сахата у јутру наводио се цуг на по миље од хорувичке стације удаљен, а на по пушкомета од села Аужеца задрже га гомили снежне.

После кратког времена товарни цуг № 12 што је носио камени угљ и већин стигне са трдном масом од 5800 центата. Путници у првоме цугу осташе у вагонима, а товарноме цугу даде се више знакова да стане. Да ли је цуг овај знак увазио па да се благовремено заустави или није то ће истрага показати. На по сахата пошто се путничка ватрена кола зауставише — беше баш пола 6 у јутру дојуре товарна ватрена кола са не обичном орвином. Страховито се десршаху црвени барјаци персонала, путници чуше како цуг жури. Више војника да би избегли опасност очарнички скоче кроз прозор из кола — они несретници незнадоше да ће сами у гроб да се сурвају.

Страховита и ужасна катастрофа наступи. Перонице у стању да опште ту беду и тулу. „Кладно“ тако се звала та ватрена машина прсбије се. Са ужасним кршом покидаше се ланци а лопте за гурање одлеташу. Шекани покривачи отпадоше, под се провали. Комађе од чести одлеташе од чести се нагомилваше у барикаде. Од последњих тројих кола кад из свега некихине одлеташе до товарног цуга и овај их сарви, а последња кола бежу притиснута и од војника што су у њима седели није остао ни један који неби осакаћен био.

Снагом којој се ништа на супрот ставити не може притиснуте бежу куде на којима су војници седели тако да су им ноге отсекле. Проваљена и растурена кола издаваху привор што срце раздире. Грдна гомила комађа што један друго поткиваше, проваљена и уздигнута кола над овим развалинама као узвишене барикаде, а из њих продираше само јак рањеника и лелекање оних што издихашу! Из првих кола товарног цуга некихи буре ветина и пролије своју садржину по телу несретника.

Као муња пролети глас кроз оближња места. Становници Лоровице и околине, притрче да своју помоћ укажу. Шест десетина извуку из комађа а доцније још две. Најпре притрче онима што су тешко рањени. Рањенике одмах натоваре на кола и 32 однесу у Мајур г. Бервена а 29 у једно пољско дооро. Један умре још на путу а двојица на селу, после подне. Двајесторица бежу пребијени удови тела. Двајест и једноме угњечени ударом. Тешко рањених беше 43, лако 14. До у вече осим тога нађоше у комађу 13 лица нешто мртвих а а нешто затрпаних. Број мртвих већ је на 33 нарастао. Несретници од чести су Словаци а нешто и Мађари. Остале кола и застрашене путнике однесу тек после подне у Праг.

Око пола три часа после подне оде из Прага засебни цуг са лекарима и 50 санитарских људи са нужним сретствама, несретном месту. За ово време радили су да се препреке с пута уклоне. Големе барикаде беше скоро не могуће да очисте. Међу гредама и плеканим комађем навахаху они што су чистили и људске главе. Послата је комисија у Хоровицу да се ствар ивиди, а око 9 сахата приспео је и др. Шкода да рањенике види.